

Motion till riksdagen

1988/89:Jo217

av Ulla Tillander m. fl. (c)

Jordbruks- och trädgårdsnäringen m. m. i
Malmöhus län

Vårt skånska näringsliv

Skånskt näringsliv har under det senaste decenniet genomgått stora förändringar. Fram till slutet av 70-talet och början av 80-talet dominerades det skånska näringslivet av tunga branschindustrier som varvsindustrin, gummiindustrin, textilindustrin och viss kemisk industri. Många av de stora företagen inom dessa branscher har och kommer även framdeles att ha en central och viktig roll i den ekonomiska utvecklingen och sysselsättningen i regionen. Många av dessa företag har under den strukturomvandling som pågått de senaste tio åren lämnat gamla branschområden och gett sig in i nya. De flesta stora skånska företagen har visat sig mycket framgångsrika i denna förändringsprocess och ligger i dag i topp bland de börsnoterade bolagen i Sverige. Framtidsinriktade industribranscher som även framdeles kommer att utgöra stommen i det skånska näringslivet är livsmedelsindustrin, förpackningsindustrin, medicinsk och kemisk industri samt industri inom bioteknik. Till detta skall läggas att Skåne och Malmöhus län i synnerhet har ett av världens mest effektiva jordbruk. En lång industritradition med ett av landets främsta universitets- och forskningscentra, ett strategiskt geografiskt läge och en dokumenterat god anpassningsförmåga till den nya tidens krav, gör att förutsättningarna för skånskt näringsliv att utvecklas och bli en spjutspets i svenskt näringsliv även i framtiden är synnerligen goda.

De senaste årens utveckling har medfört en bättre arbetsmarknadssituation i Malmöhus län. Ändå är det av utomordentligt stor betydelse att det sker en satsning på utveckling av näringslivet i länet, med speciell inriktning på de mindre och medelstora företagen. Inom länet förekommer också en regional obalans, där bl.a. mellersta Skåne och de östra delarna har problem som särskilt måste uppmärksammas när det gäller utveckling av näringslivet.

Inom länet har skapats framgångsrika industribyar. Ett sådant exempel är Fosie industriby i Malmö. De insatser som gjorts i samverkan mellan Lunds universitet och dess tekniska högskola samt näringslivet, vilket resulterat i forskningsbyarna IDEON i Lund och Malmö har också varit av stor betydelse, liksom det arbete som bedrivs vid stiftelsen TEM med forskningscentra i Sjöbo och Malmö. En utvidgning av detta forskningsarbete är viktigt för att stimulera utvecklingen av näringslivet i olika delar av länet.

En etablering av forskningsverksamhet, antingen i form av en forsk-

ningsby med IDEON som huvudman eller av den typ som förekommer vid TEM, bör ske i mellersta Skåne samt i östra delarna av Malmöhus län. En sådan verksamhet skulle vara betydelsefull för den fortsatta utvecklingen av näringslivet i dessa regioner.

Det är också av stor vikt, att resultatet av den forskning som förekommer vid redan etablerade forskningsbyar och forskningscentra blir att industriell verksamhet kan förläggas till olika delar av länet.

Ett bättre samarbete med Danmark behövs i olika avseenden för att det sydsvenska näringslivet skall utvecklas positivt. Detta gäller såväl handelsutbytet som forskning och utbildning. Sålunda bör större resurser satsas på en ökad handel och därvid torde statliga insatser vara viktiga, bl.a. genom en utökning av personalen vid den svenska ambassaden i Köpenhamn.

Vidare är det angeläget att den kursverksamhet som universiteten i Lund och Köpenhamn bedriver genom s.k. länderkurser, inriktade på befattningshavare i näringslivet, utökas. Härigenom får allt fler möjlighet att få ökad kunskap om olika exportmarknader och dess villkor. Fria kapitalrörelser i Norden utgör en annan viktig förutsättning för ett utvidgat handelsutbyte. Om det inte är möjligt att införa fria kapitalrörelser i hela Norden, borde de nuvarande hindren avskaffas i första hand när det gäller Danmark. För att ytterligare förbättra handelssamarbetet och utbildningssamarbetet mellan Sverige och Danmark anser vi att följande åtgärder behöver vidtagas:

- En utökning av handelsavdelningen vid svenska ambassaden i Köpenhamn.
- Ett utökat samarbete mellan universiteten i Lund och Köpenhamn, bl.a. genom flera s.k. länderkurser.
- Fria kapitalrörelser i Norden, alternativt mellan Sverige och Danmark.

Länet har unika möjligheter

Skåne ligger mindre än en dagsresa med bil eller järnväg från stora europeiska marknader som Västtyskland, Nederländerna, England och Danmark. Med flyg är avstånden 2-3 timmar även till Frankrike, Schweiz, Österrike och Norditalien. Denna närhet till vårt lands viktigaste exportmarknad är för skånskt näringsliv unik och bör kunna utnyttjas i än högre grad än hittills.

För att ta till vara näringslivets resurser i vår region krävs att näringslivsfrågorna i de båda skånelänen ses samordnat och att Skåne i detta sammanhang ses som en helhet. För skapandet av en offensiv utveckling i det skånska näringslivet krävs en kraftig förbättring och utbyggnad av de inomregionala kommunikationerna, men också gentemot övriga landet och kontinenten.

Beroende av att aktiviteten och utvecklingen på de finansiella marknaderna — penning- och kapitalmarknaden och aktiemarknaden — i huvudsak koncentrerats till börsnoterade bolag och till stockholmsregionen har detta i synnerhet för de små och medelstora företagen i Skåne inneburit att dessa ställs utanför den höga aktivitet och goda tillgång på riskvilligt kapital som annars varit kännetecknande för de senaste åren. Ett offensivt nä-

ringslivsprogram för Skåne måste därför också innehålla åtgärder för att skapa en finansiell marknad och former som tillhandahåller erforderligt riskkapital — även till dessa företag.

Ett gemensamt näringspolitiskt organ för de båda skånelandstingen och Malmö stad bör enligt vår uppfattning bildas med uppgift att i nära samarbete med näringsliv, universitet och forskning, banker och kommuner skapa en näringspolitisk åtgärdsplan inför år 2000 för att stimulera en offensiv utveckling av skånskt näringsliv.

Mot. 1988/89
Jo217

Utbildning, utveckling, forskning

Det blir allt viktigare att få till stånd en mer omfattande utbildning med inriktning på näringslivet. Det råder på många håll brist på utbildade medarbetare, inte minst inom verkstadsindustrin, men också på andra områden.

Företagen i Malmöhus län har ofta stora svårigheter att rekrytera kvalificerad arbetskraft med utbildning inom främst verkstadsteknik samt data- och mikroelektronik. Inrättandet av verkstadsskolor och lärlingsutbildning är därför mycket angeläget. Med hänsyn till de positiva erfarenheter som verkstadsskolor inom olika företag har gett är det berättigat att arbeta för att gymnasial yrkesutbildning i större utsträckning än hittills förläggas till verkstadsskolor. Vid en industriby kan också med fördel utbildningen ske i en verkstadsskola. En uppenbar fördel är att företag har större möjligheter att hålla sig ajour med utvecklingen i fråga om maskiner, datorer och arbetsprocessor än en skola, som under samma tak skall tillgodose utbildningen inom olika yrken.

Intresset för gymnasial lärlingsutbildning är mycket stort och man har mycket goda erfarenheter av den t.ex. vid Åkermans i Eslöv.

Lärlingsutbildningen är genom sin uppbyggnad en väl anpassad yrkesutbildning, som väl tillgodoser elevens behov av kunskap för yrkesarbete samtidigt som företagets behov av just specialutbildat yrkesfolk tillgodoses.

Vi anser därför att en modern arbetsplatsanknuten yrkesutbildning måste tillskapas. En övergång till treåriga yrkestekniska linjer på gymnasieskolan bör genomföras i sin helhet. Åtgärder måste därutöver vidtas för att ytterligare utveckla lärlingsutbildningen som en naturlig och viktig del i utbildningssystemet.

Forskningen befinner sig i en ständig förändringsprocess och skall så göra. För att en region som Skåne eller ett land som Sverige skall kunna hävda sig internationellt framför allt inom näringslivsområdet krävs att forskningen ges möjligheter att befinna sig i forskningens frontlinje på så många områden som möjligt. I första hand måste rejäla resurser satsas på grundforskningen som utgör basen för all annan tillämpad forskning och utvecklingsarbete. Grundforskningen måste få utvecklas enligt sina egna villkor. Enligt vår uppfattning bör samhällets styrning av forskningen i första hand ske genom fakultetsanslag och genom anslag till de särskilda forskningsråden. Styrningen bör ske i form av en målstyrning med långsiktiga resursramar. Nya forskningsprojekt kräver oftast stora satsningar. Svå-

righeten i dag ligger i att medelstilledningen sker för kortsiktigt och att anställda forskare får alltför tidsbegränsade anställningsförhållanden.

Därför bör råden i ökad utsträckning bevilja anslag för 5-10 år i stället för som nu på 3 år.

Grundforskningen har strategisk betydelse för att vi skall kunna få en god tillämpad forskning och utvecklingsarbete. Svensk forskning får bra betyg av en internationell granskningsgrupp som i OECDs regi granskat vetenskaps- och industripolitik. Kritiken inriktas närmast på tre punkter:

1. Studiestödet till forskarutbildningen är ur internationell synpunkt mycket dåligt. Utbildningsbidragen bör snarast ersättas med doktorand-tjänster med konkurrenskraftiga löner.

2. Medelåldern bland lärare vid universitet är alltför hög. En stor del av lärarna går i pension under 1990-talet. Vårt förslag är därför att fler forskar- och lärartjänster inrättas för att främja rekryteringsläget.

3. Utrustningssituationen är undermålig på universiteten. Ökade resurser måste ställas till förfogande för att ersätta försliten och föråldrad utrustning.

Lunds universitet och högskolorna har en stor betydelse för utvecklingen i vår region. Det är viktigt att resurser skapas så att både grundforskningen och sedermera den tillämpade forskningen ges en sådan hög kvalitet att den effektivt bidrar till förnyelse inom näringslivet. Under senare år har former för att skapa en integration mellan forskning vid universitetet och industriell utveckling skett inom regionen. De främsta exemplen på detta är forskarbyn IDEON och den tvärvetenskapliga stiftelsen TEM. Samarbetet mellan näringsliv och högskola måste hela tiden förstärkas. Mellan den tillämpande forskningen och näringslivet måste finnas en gemensam strategi för näringslivets utveckling i regionen. Därför måste som tidigare nämnts ytterligare forsknings- och utvecklingscentra skapas i nära samarbete mellan näringsliv, banker och universitet som är förenliga med regionens industritradition, förutsättningar och utvecklingsmål. Tre sådana utvecklingscentra som bör skapas inom regionen är ett livsmedelstekniskt centrum, ett biotekniskt och biokemiskt centrum samt ett centrum för miljövänlig teknik.

De forskningsresultat som nått en kommersiell bärighet måste stödjas antingen som nybildade företag eller erbjudas en riskkapitalmarknad för att komma igång. Tillgången på riskkapital för forskningsprojekt på väg till kommersialisering bör särskilt uppmärksammas. Här kan också de större företagen i regionen spela en viktig roll inte bara finansiellt utan också som "faddrar" och stöd till ett nybildat företag.

Beträffande utbildning och forskning inom Malmöhus län och södra högskoleregionen är det angeläget att de resurser som finns får behållas och vidareutvecklas. Inte minst viktigt är det att få till stånd en decentraliserad utbildning.

Några områden, där det finns särskild anledning att utveckla forskningen är energiområdet, biotekniken samt kustvattenmiljön och det kustnära fisket.

Det är nödvändigt att snarast få till stånd ett beslut i riksdagen om av-

veckling av kärnkraften. Kärnkraftsverket i Barsebäck måste snabbt avvecklas.

När kärnkraften avvecklas är det viktigt att andra energikällor finns tillgängliga.

Den energiforskning som förekommer vid Lunds universitet bör utvecklas och tillföras ytterligare resurser. Det geotermiprojekt som finns i Lund bör kunna utvidgas och leda till att geotermisk energi kan utvinnas på olika håll. En utvidgad forskning på energiområdet vid Lunds universitet bör förutom geotermisk energi, inriktas på naturgas, bioteknik, som har speciellt goda förutsättningar i Skåne, med stora jordbruksområden, samt hur energi också på andra sätt skall kunna utvinnas ur jordbruksprodukter. Det är också viktigt att satsa på småskalig vindkraft.

Östersjölaboratorium

Riksdagen har beslutat om att utreda frågan om inrättandet av ett särskilt Östersjölaboratorium med inriktning på i första hand forskning och undersökningar av kustvattenmiljön och det kustnära fisket. Avsikten är att tillkomsten av Östersjölaboratoriet inte skall innebära någon resursminskning vid fiskeristyrelsens övriga laboratorier, utan en utökning. Enligt vår mening bör Simrishamn vara en lämplig lokaliseringsort för det nya Östersjölaboratoriet. Simrishamns kommun har redan ett samarbete med Lunds universitet när det gäller olika områden inom fiskerinäringen. Vid Lunds universitet finns ett flertal institutioner, som har god kompetens, vilken är viktig när Östersjölaboratoriet byggs upp. Detta talar för att Simrishamn är den bästa lokaliseringsorten och vi föreslår att riksdagen uttalar sig härför.

I detta sammanhang vill vi understryka vikten av att den marinbiologiska forskningen vid Lunds universitet bevaras och byggs ut.

Kommunikationer

I en särskild motion redovisar vi vår syn på förbindelserna över Öresund, men vill också här understryka att riksdagen uttalar sig för att ytterligare utreda frågan om byggande av en tunnel mellan Malmö och Köpenhamn, avsedd för tågtrafik. Ett förverkligande av detta skulle medföra goda kollektiva förbindelser mellan Sverige och Danmark. När det gäller båt- och färjeförbindelser mellan Sverige och Danmark samt till kontinenten hänvisar vi till ovan nämnda motion.

Flygplatsen Malmö-Sturup borde i större utsträckning kunna användas för den utrikes flygtrafiken. Ett ökat antal direktavgångar från Malmö-Sturup till t.ex. London, Frankfurt, Amsterdam, Düsseldorf och Zürich bör eftersträvas.

Elektrifiering av järnvägen Malmö-Ystad är en angelägen fråga. En elektrifiering skulle betyda mycket för såväl Ystad som angränsande kommuners utveckling, varigenom den inomregionala balansen skulle främjas. En utbyggnad av perronger och dubbelspår, av säkerhetssystemet ATC samt nödvändigt rälsbyte är också viktiga åtgärder. Såväl länstrafikbolag som

berörda regionala planeringsorgan är intresserade av att tågtrafiken utökas och får en bättre anpassning av tidtabeller till arbets- och skolpendling.

Byggandet av en anslutningsjärnväg till flygplatsen Malmö—Sturup bör enligt vår mening bli föremål för en snabb utredning liksom frågan om en utökad pendeltrafik i vissa delar av Skåne. Pendeltrafik bör införas på sträckorna Malmö—Ystad, Malmö—Trelleborg samt Arlov—Lomma—Kävlinge. Vidare bör persontrafiken på sträckan Malmö—Staffanstorps—Dalby på nytt tas upp.

Jordbruk och trädgårdsnäring

Det finns oroande tecken på en utslagningspolitik inom jordbruket. Vi är väl medvetna om att åtgärder behöver vidtagas för att komma tillrätta med spannmålsöverskottet, men det är viktigt att positiva åtgärder sätts in. Syftet måste vara att all åkermark skall brukas. Det är inte bara de som arbetar i jordbruket som berörs. Livsmedelsindustrin är i mycket hög grad berörd. Dessutom är det viktigt att bevara det öppna odlingslandskapet, som är en stor tillgång för alla människor.

Det är angeläget att ha en klar strävan att exportera högförädlade livsmedel. För att underlätta en sådan export kan ytterligare forskningsresurser behöva sättas in. Vid högskolan i Lund finns en betydande kapacitet när det gäller forskning inom det livsmedelstekniska området. Vi har tidigare framhållit vikten av projekt i samverkan mellan högskolan och industrin. Sådana projekt torde också vara angelägna inom jordbruks- och livsmedelsområdena.

Trädgårdsnäringen är av stor betydelse och är en viktig näring i Skåne, som svarar för över 50 procent av landets totala areal av köksväxter, frukt och bär, liksom när det gäller växthusodlingen.

Följande åtgärder bör i första hand vidtagas.

- Svenska trädgårdsprodukter bör ursprungsbetecknas.
- Åtgärder måste vidtas mot dumpning, så att osund konkurrens genom dumpning och subventionerad import försvinner.
- Frukt, grönsaker och potatis, som importerats måste underkastas samma kontroll ur hälsosynpunkt som svenska produkter. Det måste införas förbud mot import av varor, som är behandlade eller besprutade med medel som inte är tillåtna i Sverige.

Miljö- och naturvård

Skåne är ett tätbefolkat område och naturen är utomordentligt värdefull, såväl för de fasta boende, som för det rörliga friluftslivet. Det är viktigt för alla människor att ha tillgång till en god och hälsosam miljö och fina naturupplevelser.

Det arbete som utförts av länsstyrelsen och skogsvårdsstyrelsen för t.ex. vård och skötsel av fornvårdsobjekt och landskapsvårdande arbeten utanför naturreservat och arbeten inom naturreservat måste fortsätta. De medel som anslagits för att genomföra naturvårdsplanerna i Malmöhus län räcker inte. Större resurser måste därför ställas till förfogande för detta ändamål.

I Skåne är pilevallarna typiska för landskapsbilden. På många håll hotas de dock att försvinna på grund av hög ålder. Det måste vara ett allmänt intresse att nya pilevallar kan planteras och åtgärder för att åstadkomma en snabbare förnyelse av pilevallarna måste vidtagas. Skogsvårdsstyrelsen och naturvårdsverket bör få i uppdrag att snabbutreda vilka åtgärder som erfordras.

Genom sitt geografiska läge är Skåne utsatt för stora luftföroreningar och andra föroreningar från Danmark och övriga delar av Europa. Utsläppen från våra egna tätorter är också omfattande.

Försurningen har lett till kraftiga skador på bl.a. Skånes skogar. Kraftfulla åtgärder, såväl på det nationella som internationella planet måste sättas in för att minska försurningsskadorna. Den viktigaste åtgärden är att nedbringa de försurande utsläppen.

Men det är också viktigt att vidta åtgärder för att öka inslaget av lövträd. I Skåne spelar bokskogen en stor roll och det är angeläget att speciella insatser görs för att öka planteringen av bok. Skogsvårdsstyrelsen bör få i uppdrag att utarbeta en plan för hur det skånska kulturlandskapet skall kunna bevaras åt framtiden, bl.a. genom nyplantering av bok och kostnadsberäkna erforderliga åtgärder. Därför bör riksdagen ta ställning till vilka statliga insatser som erfordras.

Speciell uppmärksamhet måste också ägnas de skånska våtmarkerna. De utgör ett viktigt inslag i såväl skogs- som kulturlandskapet, inte minst av ekologiska skäl, men också ur rekreationssynpunkt. Våtmarkerna har också betydelse för vattenbalansen. Men våtmarkerna hotas från olika håll; bl.a. av ett expanderande skogsbruk. Dessa måste därför uppmärksammas på ett annat sätt än hittills i den fysiska planeringen. Behoven av inventering samt utökad forskning måste tillgodoses.

Flera skånska insjöar är starkt förorenade. De åtgärder som vidtagits eller är planerade för att minska utsläppen i insjöarna är viktiga. Men det är också angeläget att vidta åtgärder för att minska de förorenade utsläppen i haven. Detta gäller såväl Kattegatt som Öresund och Hanöbukten. Åtgärder måste vidtas såväl på det nationella planet som det internationella, inte minst måste uppmärksamheten i högre grad riktas på utsläppen från tätorterna, såväl i Sverige som i Danmark. En överenskommelse med Danmark om att snabbt minska utsläppen från avloppen på danska sidan är ytterst angelägen.

Skåne har unika sandstränder. På vissa håll hotas dessa av erosion. Inom Ystads kommun har vissa åtgärder för att minska erosionen vidtagits, men det måste vara en statlig angelägenhet att medverka till åtgärder för att rädda de unika skånska stränderna.

Naturvårdsverket bör få i uppdrag att utreda vilka åtgärder som erfordras för att skydda Skånes stränder och framlägga en plan härför. Därefter bör frågan om speciella insatser från statens sida prövas.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande näringslivet i Malmöhus län,]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande näringslivet i Malmöhus län,¹⁾

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande utbildning, utveckling och forskning,²⁾

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande inrättande av ett särskilt Östersjölaboratorium,³⁾

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts beträffande kommunikationerna i Malmöhus län,³⁾

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande jordbruk och trädgårdsnäring,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande miljö- och naturvård.

Stockholm den 19 januari 1989

Ulla Tillander (c)

Bertil Fiskesjö (c)

Håkan Hansson (c)

¹ 1988/89:N234

² 1988/89:Ub556

³ 1988/89:T217